

2. LA PRIMERA ESGLÉSIA I ESCOLA EVANGÈLICA A L'HOSPITALET (1876-1883)

INTRODUCCIÓ

A la pàgina "Breu història del protestantisme a Catalunya" del web del Consell Evangèlic de Catalunya diu: "Ricard Cifré, un català que havia estudiat teologia protestant a Amèrica, tornà amb la seva família i va viure entre nosaltres vuit anys. El 1877 organitzà la primera església a l'Hospitalet de Llobregat i una segona a Cornellà". Aquesta és, més o menys, la informació que apareix també a la *Història del protestantisme als Països Catalans*, de Josep Lluís Carod-Rovira (2016), i en altres llocs, cap més ampliació.

A l'Hospitalet hi ha una referència d'Enriqueta de Fez en una publicació sobre el cementiri de l'Hospitalet i un breu article a la revista *Xipreret*, de Francesc Marcé, a partir de l'experiència del pare d'un alumne de les escoles municipals, que va canviar el seu fill a l'escola protestant per la millor qualitat.

Mogut per l'interès per aquesta part de la història de la nostra ciutat, vaig començar una cerca que, gràcies als cercadors com Google i la digitalització creixent dels documents, va donar els seus fruits.

Una de les primeres troballes, i que va donar peu a moltes altres, és l'anotació al "General catalogue of the Newton Theological Institution, 1826-1943 with biographical sketches of professors and students in Andover Theological Seminary, 1931-1943", on es resumeix la informació biogràfica de l'estudiant Ricardo Cifré Pravia (o Pravia Cifré en format americà):

- Neix a Madrid, per tant no era català.
- Estudia a la Newton Theological Institution del 1872 a 1875.
- És ordenat a Boston el 10 de juny de 1875.
- És missioner de l'American Baptist Missionary Union (ABMU) de 1875 a 1883, amb destinació a Barcelona.
- Mor a Las Vegas, New Mexico, el 28 de Març de 1894.

A partir d'aquí, la principal font d'informació pel que fa a la seva estada a Catalunya va ser la revista de l'American Baptist Missionary Union, on hi ha publicada molta de la seva correspondència; i pel que fa a les dades genealògiques (partides de baptisme, matrimoni, defunció, censos, llistes de passatgers, papers de naturalització i passaports...), el web de recerca genealògica "Ancestry.com" o "familysearch.org". També la premsa del moment, de Boston i New Mexico. Els correus electrònics amb l'arxiu "físic" de l'ABMU van proporcionar la fitxa missionera i la foto de Ricardo Cifré, així com més correspondència manuscrita, que quedaria per a més endavant.

A l'Arxiu Municipal vaig poder consultar la correspondència amb l'Ajuntament (notificant obertura, exàmens i vacances), l'acta de la Junta d'Instrucció Pública d'octubre de 1877 i el padró municipal 1877 i 1880.

Aquestes fonts s'aniran citant en el text a mesura que calgui.

1. RICARDO CIFRÉ, FUNDADOR DE L'ESCOLA I CAPELLA

*RICARDO PRAVIA CIFRÉ, b. Madrid, Spain, Apr. 7, 1850. U. M. 1867; N. T. I. 1872-75; ord. Boston, June 10, 1875; miss. A. B. M. U., Barcelona, Spain, June 1875—Sept. 1883; d. Las Vegas, New Mex., Mar. 28, 1894.

Sintesi biogràfica a l'Anuari de la Newton Theological Institution¹

Ricardo Cifré Pravia (o Richard P. Cifré de forma americanitzada, tal com preferia anomenar-se quan era a Espanya) neix a Madrid el 7 d'abril de 1850, fill d'Eleuterio i Maria Dolores.

Es gradua com a batxiller als 17 anys, el 1867, com consta en el títol expedit per la Universitat de Madrid, quan s'estava covant el que seria la Institución Libre de Enseñanza i en l'ambient prerevolucionari de 1868.

1. General Catalogue 1826-1912 The Newton Theological Institution, p. 134.

El mateix any, novembre de 1867, fa un primer viatge als Estats Units, com farà constar després en la demanda de naturalització. En aquest viatge deuria conèixer la que seria la seva esposa, ja que es casaran poc després d'arribar, en el segon viatge (desembre 1871-gener 1872).

No sabem quant temps hi està, però torna a Espanya ja que al novembre de 1871 surt, altre cop, en direcció a Nova York.

Aquests anys són els de l'inici de l'església Baptista a Madrid, on Ricardo Cifré troba William Ireland Knapp, el seu organitzador.

Knapp estava convençut que l'edificació de l'església s'ha de fonamentar sobre els naturals del lloc, més encara a Espanya, el país on hi ha més rebuig als predicadors estrangers, pel fet de ser estrangers. Per això la seva preocupació constant serà trobar joves adequats per esdevenir evangelistes, i ho demostra l'alegria amb què es comuniquen noves incorporacions o es detecta un jove espavilat. Per la mateixa raó, el reverend John W. Terry, nomenat per assistir Knapp i arribat a Madrid el 20 de gener, hi dura poc temps, ja que considera que dos missioners estrangers són massa i si algú s'ha de quedar ha de ser Knapp pel coneixement de l'idioma i de la gent. Conclouen la reflexió dient: "el que urgeix és trobar un evangelista² a Barcelona i un altre a Sevilla..."

El que trobarà Knapp, al final, serà un evangelista per a Barcelona.

Encara que no podem documentar la connexió amb Ricardo Cifré, jove madrileny, l'enviarà a estudiar a la Newton Theological Institution, de Boston, seminari de gran prestigi d'American Baptist Churches USA,³ i quan acabi ordenat pastor, tindrà destinació a Barcelona.

2. Aprofito per fer esment d'un error generalitzat en referir-se als evangèlics com a evangelistes. Aquí, aquesta paraula no es refereix a una adscripció eclesial, sinó a una tasca, la de propagadors de l'Evangeli.

3. Josep Lluís Carod-Rovira, *Història del Protestantisme als països catalans*, p. 268.

L'1 de desembre de 1871 arriba a Nova York, procedent de Màlaga, en el vaixell Alice Starret.⁴ Una dada significativa és que, segons la llista de passatgers, el seu company de cabina és el jove Manuel C. Marín, és a dir, Manuel Marín Casaus, que el 1870, quan es trobava a Madrid venent caps de mistos pel carrer, va ser acollit per Knapp, que el posà sota la seva protecció. Manuel Marín es va doctorar a la mateixa institució que Cifré, i va tornar a Espanya l'any 1886, on treballà a diferents poblacions de Catalunya i va arribar a ser el responsable de l'obra baptista.

Cifré prossegueix el viatge fins a Boston, on el 12 de gener, als 22 anys, es casa amb Sarah G. Bailey, de 23 anys.⁵ El 22 d'octubre d'aquell any tindran la primera filla: Helena Knapp Cifré.

L'any 1873, el matrimoni consta com a membre de la Shawmunt Avenue Church, església Baptista, i realitza els estudis a la Newton Theological Institution entre 1872 i 1875. Ricardo Cifré es gradua el 10 de juny de 1875.

El diumenge 13 de juny de 1875 és ordenat missioner a la seva església, la Shawmunt Avenue Church. El Boston Post del 14 de juny en fa una detallada crònica.⁶

El Rev. Dr. Olmstead va invocar una benedicció i va llegir les escriptures; el Dr. Wm C. Child va oferir l'oració; el Dr. J. N. Murdock va predicar el sermó, el Rev. Wayland Hoyt va fer l'encàrrec als candidats; el Rev. A. J. Gordon va fer l'encaixada de mà ritual i el Rev. Dr. Neale va fer l'oració d'ordenació. La benedicció va ser pronunciada per Mr. Cifré.

El fet de ser ordenat i enviat per l'American Baptist Missionary Union no és una dada més: implica una xarxa d'esglésies captant fons per a les missions i, per tant, uns informes dels donatius, les activitats, i les despeses ocasionades, publicats rigorosament al *The Baptist Missionary Magazine* per tal de donar comptes. Grà-

4. Ancestry.com. New York, Passenger Lists, 1820-1957.

5. Massachusetts, Town Clerk, Vital and Town Records, 1626-2001. Identificador de referència, p. 365.

6. 14 Jun 1875, Page 3 - Boston Post at Newspapers.com

A. B. M. U. — Missionary Register		ENTRIES SHOULD INCLUDE DATES AS WELL AS NAMES AND PLACES	
NAME <u>Cifre, Ricardo Pravia</u>		SPAIN	
BIRTH <u>Apr. 7, 1850 - Madrid, Spain</u>	MARRIAGE <u>1872</u>		
STATE FROM WHICH DESIRES TO BE KNOWN AS HAVING GONE TO FIELD	TERMINATION OF SERVICE—DEATH <u>Mar. 28, 1891</u>	RESIGNATION	
OTHER STATES OF RESIDENCE	OTHER CAUSES <u>Las Vegas, Nevada</u>		
BAPTISM	Recalled <u>Sept. 21, 1883</u>		
ORDINATION <u>June 10, 1875 - Boston, Mass.</u>			
CHURCH MEMBERSHIP			
EDUCATION (WITH DEGREES)	WIFE—FULL MAIDEN NAME		
HIGH SCHOOL OR ACADEMY	BIRTH		
COLLEGE <u>Univ. of Madrid 1867</u>	STATE FROM WHICH DESIRES TO BE KNOWN AS HAVING GONE TO FIELD		
THEOLOGICAL SEMINARY <u>Newton Theol. Inst. 1875</u>	OTHER STATES OF RESIDENCE		
OTHER SCHOOLS	BAPTISM		
	EDUCATION		
SOCIAL SECURITY NO.			
APPOINTMENT <u>June 28, 1875</u>	SOCIAL SECURITY NO.		
DESIGNATION <u>Spain</u>	DEATH		
FIRST DEPARTURE <u>Sept. 11, 1875 from New York</u>	CHILDREN	DATE OF BIRTH	DATE OF DEATH
FIRST ARRIVAL AT STATION	<u>boy</u>		
<u>Mrs. visited U.S. 1881; ret. Figueras, Spain</u>	<u>girl</u>		
<u>1882; Mr. visited U.S. 1882</u>			
FOR ADDITIONAL INFORMATION SEE OTHER SIDE SEE ALSO MISSIONARY UNION BIOGRAPHICAL FILE			

La foto i la fitxa són als arxius de l'American Baptist Historical Society. A la fitxa hi ha un error de transcripció, —"Las Vegas, Nevada", ha de ser "Las Vegas, Nuevo México"—, com consta en altra documentació oficial i mencions a la premsa.

cies a aquesta publicació, podem refer la història d'una escola al carrer Xipreret, de l'Hospitalet, a 6.000 km de Boston.

El dia 6 de setembre rep la naturalització als Estats Units i el dia 11 embarquen amb destinació a Espanya en el Vapor Victòria.

2. L'AMBIENT RESULTANT DEL SEXENNI REVOLUCIONARI. EL MOMENT

A partir de les dades censals podem dir que l'Hospitalet de 1868 ocupava una extensió doble de l'actual, uns 21 km², des de Finestrelles fins al mar. Hi vivien unes 800 famílies, uns 3.400 habitants. Santa Eulàlia en tenia uns 300, Collblanc un centenar i hi havia unes 120 masies i altres cases disperses on vivien uns 560 habitants, però la majoria, uns 2.400 vivien al poble, al que avui anomenem l'Hospitalet Centre.

La revolta de setembre

La revolta militar començà a Cadis el 17 de setembre i l'endemà de la victòria sobre les tropes fidels a la reina Isabel II, a Alcolea. El 28, les notícies arriben a Barcelona i es produeix una revolta civil, amb la destrucció de símbols monàrquics i dels burots. El poder fou pres per una Junta Revolucionària, com a totes les ciutats del país.

Probablement el mateix 29 o el 30 de setembre es va produir la revolta a l'Hospitalet. I aquí va tenir un caràcter ben singular. Així com a Barcelona foren cremats els retrats d'Isabel II i Felip V, a l'Hospitalet l'opressió era simbolitzada per l'hort del rector. Aquest va ser el símbol enderrocat pel poble. Una multitud va començar a enderrocar les parets que envoltaven l'hort de la casa parroquial, on avui hi ha la Plaça de Mn. Homar.

La Junta revolucionària també acordà l'enderrocament de la galeria que anava de la rectoria fins a l'església i que impedia l'obertura de la plaça. El mossèn va queixar-se però ni l'Ajuntament ni la Junta revolucionària varen acceptar les seves protestes. El 24 d'octubre li responen que: "movidos por el convencimiento que debía cumplirse la voluntad manifestada por el pueblo el día del glorioso alzamiento, en el cual ya se principió el derribo de las paredes, se consideraron estar en el deber de procurar por su parte que se cumpliesen las aspiraciones desarrolladas por el pueblo en dicho día."

L'Església catòlica s'identificava amb el conservadorisme, amb el carlisme i el Partit Moderat i en contra de les llibertats de càtedra, d'expressió i de religió.⁷

Pels evangèlics, en canvi, la revolució lliberal de 1868 serà una oportunitat.

Com totes les revolucions, no implica sols uns canvis polítics o jurídics, que per als evangèlics es resumiran en la frase del general Prim: "Ya pueden ustedes recorrer España entera con la biblia debajo del brazo", sinó que implica una transformació en la vida i les mentalitats de la gent. Molts defugen l'obscurantisme, l'anquilosament de l'església catòlica romana, cercant noves llums en altres àmbits. En arribar, els missioners protestants troben complicitats, i terreny propici, en els àmbits lliberals.

Ja a la primera carta,⁸ Ricardo Cifré explica com la guerra carlina "ha preparat la gent a rebre la veritat, ja que veuen els seus líders espirituals lluitant contra la justícia, la pau i la moral, i perden la confiança en ells".

Veuen els catalans com a "republicans convençuts i en conseqüència lliberals, més disposats a rebre instruccions sobre allò correcte", però és prou lúcida per veure les febleses d'aquesta situació, ja que molts han fet el pas més enllà, afirmant "la nostra religió no millora Espanya, per tant no volem cap religió". Aquests sentiments, segons ell, són molt comuns entre les classes baixes. Més endavant parlarà de l'entusiasme efímer, de la gent que deixarà d'anar a la capella un cop satisfeta la primera curiositat.

Knapp, a Madrid, apuntava altres febleses. Preocupat perquè la gent vegi la distinció entre l'església i el món, veu com una amenaça els discursos des de la trona parlant de "tots els homes són germans", el "Màrtir del Gòlgota", portats per l'entusiasme. Es tracta, per ell, més d'una descoberta il·lusionant d'idees socialis-

7. Manuel Domínguez: localmundial.blogspot.com/2018/09/lhospitalet-i-la-gloriosa-150.html

8. *Baptist missionary magazine*. v. 56-57 1876-1877, p. 81.

tes que d'una profunda convicció que pretén assenyalar el camí de la vida als pecadors perduts.⁹

Amb tot, hi haurà una simpatia mútua. A l'Hospitalet veurem la proximitat i l'interès d'aquests àmbits, i com un membre de la comunitat serà el prohom lliberal i amic del general Prim, Jaume Mitjavila.¹⁰ Per una altra part, quan es fa difícil mantenir la continuïtat de l'escola evangèlica de Cornellà, es preocupa per fer el traspàs dels alumnes a la escola popular de la societat cooperativa El Porvenir.

Altres aspectes personals incidiran en els inicis de la tasca de Cifré: veiem la seva convicció cristiana —només arribar, afirma que tot el que cerca és predicar Jesucrist— i la seva formació i vocació pedagògica, que mantindrà fins al final, com a mestre estimat a la població de San Miguel, a Nuevo México, on morirà.

Un altre aspecte és el sentiment de complementarietat que traspuja des del primer moment: la certesa que hi ha molta feina a fer, molt camp per córrer i, per tant, lloc per a tothom.

Previ i Lund, uns altres missioners baptistes que arriben a Galícia, reaccionen d'una manera similar i, en veure que hi ha altres missioners, prefereixen anar a Girona a obrir camí. Potser no és el mateix sentiment de William Knapp, que tot i els seus inicis amb companys presbiterians, en els seus escrits sobre la tasca a Madrid es mostra més particularista, afermant-se repetidament com els únics veritables, arribant a afirmar que sols hi ha dos contendents, els "Romans" i ells. Potser es pot entendre per dos moments diferents en l'evangelització: Cifré està obrint camí, Knapp està concentrat en la consolidació i el discerniment davant entusiasmes barrejats i els perills d'abaratir la conversió.

9. *The Baptist missionary magazine*. v. 51-52 1871-1872, p. 85.

10. Es pot veure la trajectòria d'aquest personatge local a MARCÉ I PIERA, Matilde. *Jaume Mitjavila i Rius (1810-1881): una vida novel·lesca*. L'Hospitalet de Llobregat: Ateneu de Cultura Popular, 2019. En aquesta publicació surten diverses dades sobre Ricardo Cifré procedents d'aquest treball, ja que les vam avançar a l'exposició "500 anys de Reforma Protestant (1517-2017) - Història, arrelament i presència a L'Hospitalet", març-maig 2018.

Un element clau serà la pertanyença a una Societat Missionera: ell, com Knapp, a la Baptist Missionary Union (BMU); Lund, a una societat sueca (vinculada a la BMU). A més de sentir-se recolzats, de formar part d'un gran projecte que els dona solidesa, hi ha el suport econòmic sense el qual no s'hauria pogut muntar a l'Hospitalet una escola gratuïta —i sense el qual, l'any 1883 tanca l'escola.¹¹

El seu sou era de 1.125\$ anuals d'entrada, que arribaran a ser 1.200\$, a més dels 337\$ de suport a la tasca missionera del començament, que acabaran en 745\$ per la tasca missionera, capella i escola.

Els diners, però, seran viscuts com una amenaça constant: quan arriba a Barcelona, el primer que constata és la carestia de la vida, el preu dels lloguers, i la dificultat d'iniciar la missió amb el pressupost disponible. Això serà una sort per a nosaltres, ja que cerca a l'entorn una població més assequible i troba l'Hospitalet, "una población muy liberal, el lugar idóneo para un misionero".¹²

A les seves cartes llegirem la contínua reclamació de diners: per a l'obra, per pagar el mestre, per dotar de música el culte...

L'altra amenaça serà evidentment l'església catòlica, lluny, però, del que havia estat fins feia uns 50 anys la inquisició, o les difamacions i persecucions d'altres companys seus.

Ben segur que, per protecció davant d'aquestes adversitats, a tots els papers d'Estats Units (matrimoni, naturalització, passaport...) apareix com a Ricardo, mentre que a l'Hospitalet signa com a Richard P. Cifré i es presenta a l'Ajuntament com a "ciudadano de los Estados Unidos de América del Norte y pensionado por una Sociedad Bíblica de su país para establecer escuelas gratuitas en el punto del orbe que le acomode".¹³

Això no el salva d'unes quantes topades amb el rector de la parròquia de Santa Eulàlia de Mèrida, com veurem més endavant.

11. Report of Treasurer - The Baptist Missionary Magazine Vol LVI - Jul 1876 (i anys següents).

12. Letter from Mr. Cifré 16/01/1876 *Baptist missionary magazine*. v.56-57 1876-1877, p. 81.

13. Carta de 20 de febrer de 1876, Arxiu Municipal l'Hospitalet.

3. 1875. PRIMER CONTACTE A BARCELONA I ARRIBADA A L'HOSPITALET

Ricardo Cifré embarca a Nova York l'11 de setembre de 1875 amb la seva esposa Sarah i la seva filla Helena.

Segons el "Manual of the American Baptist Foreign Mission Society", aquest viatge devia ser auster, però no penós, ja que era prioritari arribar a destinació en bones condicions. Aquest manual és una mostra més de com la societat missionera acompanya, o controla, els seus missioners. Hi ha indicacions per al viatge, fins als detalls més petits.¹⁴

La primera etapa del viatge la faran amb una altra parella missionera, els Estabrooks, de camí cap a Birmània.

No sabem el recorregut des de Glasgow, però encara és la tardor, i ja estan a Barcelona. Knapp mostra la seva alegria en una carta del 4 de novembre:

"El senyor Cifré ha arribat bé a Barcelona. El senyor Benoliel està a Alacant i el senyor Marquis aquí. Confio que les coses estan ara estables; i estic segur que tenim homes excel·lents en aquests tres àmbits, la qual cosa em dona una gran satisfacció pel treball de sis anys realitzat, iniciat sense un sol pastor espanyol dins o fora d'Espanya."

D'entrada residiran al Passeig de Gràcia 123-125, 3a.¹⁵

Comença connectant amb uns joves, amb qui té la joia de compartir l'estimació per la Bíblia i el seu objectiu de predicar Jesucrist. Un d'ells havia estat excomunicat perquè estimava la Bíblia. Era seminarista, i un amic li va donar una Bíblia i va descobrir moltes contradiccions amb el que li ensenyaven, motiu pel qual, després de controvèrsies amb els mestres, havia deixat el seminari.

Connecta amb altres missioners, protagonistes de la "segona reforma" a casa nostra, membres de les Assemblees de Germans, i metodistes, entre altres.

14. <https://archive.org/details/manualforusemis00socigoog>

15. *Baptist missionary magazine*. v. 56-57 1876-1877, p. 81.

En Barcelona hay otros tres misioneros, con sus evangelizadores y maestros, que trabajan por la conversión de este pueblo. Uno de ellos, el Sr. Laurence, lleva aquí trece años: tiene más de mil niños que asisten a sus escuelas en Barcelona y alrededores. Tiene un hospital para los pobres, y una imprenta, donde imprime tres periódicos, además de Testamentos, etc. Es un trabajador serio, y está haciendo un buen trabajo. Creo que pertenece a los Hermanos de Plymouth. Aquí hay un hermano metodista que, además de trabajar entre los nativos, predica en inglés todos los sábados; y tiene una buena congregación de personas de habla inglesa. También hay un hermano francés aquí que tiene una capilla muy agradable y está haciendo un buen trabajo. Como uno de los misioneros me dijo: "Aquí tenemos mucho que hacer los que estamos, y otros también, si vienen". (Carta del 16 de gener de 1886)¹⁶

Una mostra més de respecte al treball dels altres i d'obertura.

Després de constatar la carestia de la vida a Barcelona i uns lloguers massa elevats per continuar la tasca amb els recursos limitats de què disposa (i mentre no li arribin altres fons), cerca un lloc a les poblacions contigües a Barcelona.

Visita molts llocs i arriba a la conclusió que una de les poblacions és un lloc molt favorable per començar la seva feina. Està a tres milles de Barcelona, i té fama de ser "muy liberal, un lugar idóneo para un misionero".

A finals de desembre de 1875, visita l'Hospitalet i parla amb diverses persones, explicant-los el motiu de la visita. La primera reacció és favorable i molts expressen la seva alegria pels seus plans.

Cerca un edifici adequat per a la seva idea i només en troba dos: un de molt gran i un altre de bastant petit. Intenta llogar el més gran, però quan explica al propietari la finalitat, aquest es nega a llogar-l'hi.

16. *Baptist missionary magazine*. v.56-57 1876-1877, p. 81. La publicació està en anglès. A l'hora de introduir cites literals de Ricardo Cifré, he seguit el criteri de fer-ho en l'idioma que emprava en les seves correspondències locals: el castellà.

Parla amb el segon, que d'entrada diu que tant li fa el propòsit, que a ell li interessin els diners, però quan es presenta amb la quantitat corresponent a tres mesos de lloguer (segons el costum), es troba que ha canviat d'opinió.

Finalment va a veure el ferrer del poble i li diu que té un edifici que queda vacant a finals de mes, i que no té cap problema per llogar-l'hi, ja que es considera pràcticament protestant (Cifré no se n'acaba de fiar, ja que, segons diu, "aquí mentir no tiene ninguna importància").

Però el projecte va endavant i el dia 20 de febrer comunica a l'Ajuntament la propera obertura de l'escola.¹⁷

El que suscribe, ciudadano de los Estados Unidos de América del Norte y pensionado por una sociedad de su país, para establecer escuelas gratuitas en el punto del orbe que le acomode, y obrando en conformidad con las leyes del país en que resida, tiene el honor de participar a V. que ha elegido esta villa como punto de su residencia, y trata de establecer en ella uno de aquellos establecimientos, siendo el mismo la "Instrucción Primaria Elemental" tal como se precisa en las disposiciones vigentes.

También tiene la satisfacción, el infrascrito, de manifestar a V. que dicha escuela quedará instalada el lunes veinte y uno del corriente, pues al efecto cuenta ya con el número suficiente de alumnos.

El que suscribe tiene el honor de ofrecerse de nuevo con tal motivo, en la Calle Nueva de esta referida villa.

Dios guie a V. m. a.

Hospitalet 20 febrero 1876

Richard P. Cifré

17. Carta a l'Ajuntament de 20 de febrer de 1876 - Arxiu Municipal l'Hospitalet.

4. 1876. INICIS DE L'ESCOLA EVANGÈLICA AL CARRER NOU

El 21 de febrer de 1876 obre les portes a la Vila de l'Hospitalet la primera escola evangèlica, gratuïta. És també la primera escola baptista del Principat.

Ricardo Cifré, el seu director, té en aquell moment 25 anys. El mestre serà José Antonio de los Ángeles Rodríguez, de 33 anys, nascut el 22 de setembre de 1842 a Remedios, Cuba. Tant ell com la seva dona també són protestants.

Qui era aquest mestre? A la població de Remedios, hi ha constància d'un José de los Ángeles Rodríguez, mestre i poeta, col·laborador del diari *El Herald*o.

Després de passar pel seminari, que abandonarà per disconformitat amb la doctrina catòlica,¹⁸ exerceix com a mestre de primera ensenyança.

L'any 1868, en consonància amb "La Gloriosa" a Espanya, esclata la Guerra de Cuba o guerra dels 10 anys. Guerra antiesclavista, anticolonialista i d'alliberament nacional.

Com escriurà més tard, "nacimos a la luz, en medio del fragor de los combates, en los campos de Cuba",¹⁹ referint-se a la seva iniciació maçònica.

José de los Ángeles, amb 26 anys, participa en la insurrecció i és condemnat al desterrament. Tot allunyant-se de Cuba en la fragata Polar, expressa l'esquinçament que pateix amb un poema, "Adiós a Cuba".

No prosigas, Polar, cese tu quilla
de hender las aguas de la mar furiosa;
cese la chusma de gritar ansiosa
que en mi trova sencilla,
en lastimado acento, gemebundo
quiero decir ¡Adiós!... al nuevo mundo.²⁰

18. Correspondència manuscrita de Ricardo Cifré.

19. La Concordia III, núm. 22, Barcelona, juliol 1890.

20. <http://www.monografias.com/trabajos78/poesia-remediana-siglo-xix/poesia-remediana-siglo-xix2.shtml#ixzz5EAYd54uL>

Segons el padró de l'any 1877, resideix des de fa dos anys al carrer Xipreret amb la seva esposa, Ana Giralt Pujolas, de Figueres. Només van obrir l'escola de nens, ja que no veuen possible obrir-ne una de nenes atesa la manca de locals i de disponibilitats pres-supostàries.

Situada al carrer Nou de l'Església, és a la vegada habitatge, i quan hi ha concurrència, capella els diumenges al migdia.

L'estada en aquests locals durarà uns mesos. El 23 de setembre de 1876, l'Ajuntament respon a una pregunta de Govern Civil dient que al carrer Nou de l'Església existeix una escola gratuïta pensionada per una societat americana.²¹

Tot i les dificultats, aposten per la gratuïtat, ja que molts dels possibles alumnes són de famílies amb pocs recursos. El local és petit, i a més d'escola, és capella i habitatge provisional.

Es queixa que entre despeses de mobiliari, arranament, lloguer i pagament del mestre se li'n va el pressupost de l'obra missionera, i hi ha de posar diners de la seva butxaca, de la part corresponent a salari, quan no s'ha pogut ni comprar roba.²²

Gràcies als informes anuals del Tresorer de l'ABMU, podem saber el finançament de l'obra missionera per part d'aquella institució (des de finals de 1875 a l'estiu de 1883). (Taula a la pàgina següent)

La nova escola és un revulsiu a la societat de l'Hospitalet

Davant l'abandó de l'escola pública, hi ha pares que, amb el desig que el fill no perdi el temps i no sigui un analfabet, el traslladen a l'escola evangèlica. Altres ho faran moguts per motius econòmics, ja que l'escola evangèlica és gratuïta. No tenen per què estar moguts per motivacions religioses, com vol subratllar un pare en un escrit dirigit al president de la Junta local d'Instrucció Pública,

21. AMHL, Correspondència 1876.

22. Cifré, Ricardo Pravia (1850-1894) Missionary correspondence - American Baptist Historical Society.

dient que fa el canvi "a pesar de mis arraigadas creencias religiosas (catòliques, s'entén)", en haver constatat que no avançava en els estudis, tot i estar dotat d'una ment desperta.²³

En l'àmbit municipal, la Junta local d'Instrucció Pública es reuneix el 3 de març "para tomar una resolución que pudiese hacer frente a las ventajas que aquella escuela ofrecía",²⁴ apuja el sou i millora les condicions dels mestres, per tal que l'ensenyament sigui gratuït i no hi hagi una sagnia cap a l'escola evangèlica.

Per altra part, el rector de la parròquia pressiona el bisbat perquè es doni una resposta. Un grupet de monges franciscanes es trasllada a l'Hospitalet per tal d'erigir un col·legi "consagrado exclusivamente a la educación de la juventud y a fomentar en el corazón de las tiernas niñas los nobles sentimientos y puras virtudes que solo el catolicismo sabe inspirar".²⁵ S'inaugura el 4 de febrer de 1877 amb un solemne Tedèum a la parròquia.

De forma més contundent, el rector afirmarà el caràcter catòlic del cementiri i que no es donarà sepultura a qui pertanyi a l'església evangèlica o envii els fills a l'escola.²⁶

Poc temps després, l'església evangèlica reclama la construcció del cementiri civil, que pagaran de la seva butxaca, cosa que vol dir que també hi havia prou membres amb disponibilitats.

Comença l'escola

Així expressa Cifré l'inici de l'escola:

En un local petit, i amb dificultats econòmiques "abrimos una escuela diurna y nocturna, esperando de esa manera ganar la con-

23. Marcé Sanabra, Francesc. L'Escola protestant. *Xipreret*, oct. 1982, p. 2. L'Hospitalet de Llobregat.

24. Arxiu Municipal, esborranys correspondència 1876/36.

25. 118 años de presencia Franciscana en l'Hospitalet - APA Colegio Ntra Sra de Fátima (1996).

26. ??????

fianza de la gente, para que estuvieran dispuestos a venir a nuestro servicio sabático, y aprender algo de la tan denigrada religión protestante. Muy pronto encontramos un gran número de personas, tanto en la escuela de día como de noche, y al principio un gran número de hombres asistieron a nuestro servicio sabático; pero en pocas semanas su curiosidad quedó satisfecha, y dejaron de venir".²⁷

L'experiència de Cifré és la mateixa que tenien altres missioners americans en aquella època, com Wiliam Knapp al Madrid de 1870: l'efervescència social i el clima lliberal movia la gent a cercar alternatives al discurs catòlic, però la feblesa de les motivacions feia que aquesta opció no arrelés.

Amb tot, el nombre de participants augmentà i necessitaren un nou local.

27. *Baptist missionary magazine* 1877, carta de febrer.

5. 1877. NOU LOCAL AL CARRER XIPRERET

Després de l'etapa de provisionalitat, troben un altre local, un antic graner a la segona planta d'un edifici, que el propietari condiona fent-hi unes escales directes des del carrer.

Dios pareció ayudarnos en nuestra búsqueda y nos condujo a un hombre que tenía un gran granero en el segundo piso de su casa. Después de expresarle nuestro deseo al hombre, aceptó realizar algunas reparaciones y alquilarnos el granero por el mismo precio que estábamos pagando por el otro edificio. Puso dos grandes galerías y construyó un nuevo tramo de escaleras para evitar que la gente pasara por su vivienda.²⁸

La habitación mide cuarenta y ocho pies de largo y diecinueve de ancho, y es alegre y buena para un pueblo rural espanyol.²⁹

Està al carrer Xipreret número 50. Aquesta és l'adreça de José de los Ángeles i senyora, que consta al padró de 1880, i per altra documentació³⁰ sabem que el mestre vivia a la mateixa escola.

El **3 de febrer de 1877**, primer dissabte del mes, s'inaugura la nova capella amb presència del cònsol dels EUA.

Bendijimos la capilla el primer sábado de este mes, y la sala estaba abarrotada de gente. El cónsul de los Estados Unidos y un capitán de barco estadounidense, un buen Bautista que estaba en el puerto en ese momento, nos honraron con su presencia y disfrutaron mucho del servicio. Después de los ejercicios introductorios, les prediqué sobre el origen, la constitución y la educación en la Iglesia Cristiana; luego un ex sacerdote habló de la influencia de la Reforma, y el maestro dio un pequeño bosquejo de las diferentes misiones en el mundo.

Fue un día muy interesante para nosotros; la gente escuchó muy atentamente nuestras palabras. Algunos están sumamente interesados en la salvación de sus almas, y son firmes creyentes en nuestra fe, y han pedido el bautismo; pero es necesario

28. ibd.

29. Ibid.

30. Rambles in mission-fields by S.F. Smith. Smith, Samuel Francis, 1808-1895, p. 313-318.

esperar hasta que estén convencidos de que realmente han renacido, otros están adoptando nuestros puntos de vista gradualmente; y algunos de ellos han expresado su deseo de unirse a nosotros, pensando que podrían hacerlo tan fácilmente como si se unieran a una sociedad secular. Es difícil hacerles entender el renacer; y verdaderamente no pueden entenderlo hasta que lo experimenten."³¹

Tres anys després, en una carta a la societat missionera d'octubre de l'any 1881, justifica les despeses de l'inici del treball a Figueres. Ho transcrivim aquí perquè ens pot donar una idea del que va representar la instal·lació de l'escola (els preus no podien ser gaire diferents):

Despeses inici treball a Figueres

Lloguer de capella d'1 febrer a 1 de març	\$17,00
1 plataforma	\$15,00
1 púlpit	\$5,00
4 bancs vells	\$1,80
Bancs per a l'escola	\$7,20
Bancs amb respatlles	\$42,00
Taules d'escriptura per a nois	\$9,80
Taula per al professor	\$3,50
Grans bancs per a la capella	\$42,00
Pintar textos a les parets	\$2,00
Pissarres	\$1,60
Mapes	\$1,50
Gràfics	\$1,50
Tinta	\$0,75
Llums	\$2,40
Partició	\$4,93
Treball paletes	\$1,60
Blanquejat	\$2,00
Factura del gas de febrer	\$5,88
Querosè	\$2,00
Lloguer de capella d'1 de març a 1 d'abril	\$17,00
Factura del gas març	\$1,25
Querosè	\$2,00
	\$189,71

31. *Baptist missionary magazine* 1877, carta de febrer.

Segons les cartes de R. Cifré, podem concretar el seu dia a dia:

- Escola
- Dissabte matí, congregació
- Diumenge: 15 hores escola dominical, 16 hores Predicació
- Dilluns nit, reunió amb els que volen ser batejats
- Dos cops per setmana, escola de cant

Només tres mesos més tard, la seva missió sembla que avança profitosament, amb assistència de més de vuitanta persones a les reunions, majoritàriament dones; parla també de molts nens i que a la predicació del diumenge hi assisteixen més de cent persones. així ho explica a la carta de 17 de maig de 1877:

...Desde entonces hemos tenido buenas congregaciones con asistencia regular. Tenemos todos los sábados por la mañana más de ochenta presentes; la mayoría son mujeres, y hay algunos hombres de mediana edad, y dos o tres muy mayores; Además, asisten muchos de los niños que vienen a nuestra escuela diurna. Tenemos una buena escuela dominical a las tres de la tarde; y a las cuatro tenemos servicio de predicación, con una asistencia media de más de cien personas. El lunes por la noche tenemos una reunión a la que sólo asisten aquellos que desean ser bautizados.

Espero bautizar varios el próximo mes. Les doy instrucciones sobre la vida cristiana y otras cosas importantes en relación con el bienestar de sus almas.

Tenemos dos veces por semana una escuela de canto, para ensayar los himnos que cantamos en nuestras reuniones; y también reunimos una buena asistencia.

Debo confesar que tenía menos confianza hace un año que hoy. Dios ha bendecido nuestros débiles esfuerzos hasta ahora, y actualmente tenemos unos pocos verdaderamente salvados por la sangre preciosa de Jesús. Tenemos una familia completa, compuesta por esposo, esposa y cuatro hijos, que están profundamente interesados; el padre ya encontró la paz para su alma. Hay un hombre francés y su esposa, que también seguirán al Salvador. La esposa es una de nuestras primeras conversas, y ahora él es otra persona: no hace mucho era un infiel; y la otra noche en una de nuestras reuniones, rompió a llorar mientras yo le hablaba sobre su alma inmortal. Debemos darle

todo el honor y la gloria a Dios por sus maravillosas obras entre los hijos de los hombres".

El mes d'octubre de 1877, la Junta d'Instrucció Pública visita les diferents escoles de la ciutat: nens, pàrvuls, catòlica, monges i protestant. L'informe que fan deixa en mal lloc l'escola pública, amb queixes dels pares per l'estat del mestre, que abandona la classe, no tracta bé els alumnes i, si bé la de noies és millor, sorprèn el que comenten de l'escola baptista dirigida pel mestre José de los Angeles després de la visita del 25 d'octubre:

...situada en la calle Xipreret, en la cual se notó a simple vista un silencio y compostura notable, y examinadas (...) en gramática, aritmética, moral y cultura, quedando la Junta sumamente satisfecha del buen estado de dicha escuela, retirándose la misma después de suplicar a su inteligente y laborioso Profesor que en premio de la aplicación de sus discípulos les concediera la tarde de vacación para entregarse a la distracción y solaz.

6. 1878. AMPLIACIÓ A CORNELLÀ I CONTINUÏTAT A L'HOSPITALET

Un any mes tard, a la carta datada el 14 de maig de 1878,³² explica l'ampliació del treball a Cornellà, obrint un altre capella i escola:

Le escribí en mi última carta, que con toda probabilidad deberíamos tener un trabajo similar al de Hospitalet en Cornellà, la ciudad colindante; y también expresé el gran interés que se manifestó el día que prediqué en Cornellá. Parece que los sacerdotes han estado trabajando entre la gente rica, para influenciarlos y no nos dejen ninguna casa; y el resultado ha sido que nosotros, durante un tiempo, hemos abandonado ese lugar. Después de días especiales de oración para que Dios nos diera una casa, justo cuando estábamos tan desanimados, me enviaron noticias de que había una casa a nuestra disposición. Entonces fui inmediatamente a ver al dueño; y, después de convencerse de derribar un muro, para dar más espacio a la capilla, se decidió a hacerlo, y le pagué dos meses de alquiler por adelantado; entonces ahora tenemos el edificio asegurado para nuestro uso. Lo siguiente a considerar fue cómo iba a acondicionar la capilla y la escuela, ya que no tenía un centavo. Y finalmente llegué a la conclusión de que visitaría a algunos de los amigos ingleses de aquí; y, después de andar con una lista de suscripción, reuní veinte dólares, lo suficiente para comprar los bancos y las mesas para la escuela. Así que dentro de dos o tres días abriremos nuestra escuela y capilla.

Cornellà es una ciudad bastante grande, con dos fábricas que emplean a unas mil quinientas personas. Muchos de ellos son bastante liberales, y han prometido ayudarnos en nuestro trabajo. Hasta ahora tenemos en nuestra lista unos sesenta nombres; veintiocho para la escuela diurna y el resto para la escuela vespertina. Esperamos obtener lo suficiente para pagar el salario del maestro y el alquiler de la casa con los honorarios que recibiremos de la escuela.

La feina continua a l'Hospitalet

A l'Hospitalet Richard Cifré està satisfet de com avança l'escola i l'església, amb més de setanta alumnes a l'escola i amb força as-

32. *Baptist missionary magazine*, 1878, p. 316.

sistència a totes les activitats, fins arribar a dir que és la missió de Catalunya (de esta parte de España) on assisteix més gent.

Nuestro trabajo en Hospitalet continúa como de costumbre. Nuestra escuela tiene setenta y un alumnos; y nuestras congregaciones son buenas. Recientemente, los domingos por la mañana, tenemos entre noventa y cien personas; y, en el servicio de la tarde, entre ciento cuarenta y ciento sesenta. Nuestra escuela dominical, creo, es la más grande en cualquier capilla de misión en esta parte de España: tenemos de ochenta a noventa personas. El diácono tiene la clase para mujeres, su hija una clase para niñas, la maestra una clase para niños, y yo tengo la clase de hombres. Así que el domingo es un buen día para nosotros, ya que estamos ocupados casi todo el día. Los sábados por la tarde tenemos una reunión de oración.

Relació amb missioners d'altres denominacions i dificultats

Cuando comparamos nuestro trabajo con el trabajo de otros misioneros en Barcelona, encontramos que el Señor nos ha bendecido mucho. Es cierto que algunos de ellos tienen dos o tres puntos de misión; pero es porque tienen muchos medios para trabajar.

Hay un joven inglés, un Metodista, que ha estado aquí unos ocho meses, cuya Junta, según me ha dicho, le da unos dos mil dólares por su trabajo y mil dólares de salario; y es un hombre soltero. El otro día, cuando se enteró de que iba a abrir otra capilla, me dijo: "supongo que tienes mucho dinero para trabajar". Le respondí que teníamos tan poco, que ni siquiera podíamos tener música en la capilla, ya que la Junta no nos había proporcionado dinero para esto. Él dijo que su Junta le había enviado un órgano que costaba cien dólares.

Me invitó a predicar en su capilla, cosa que hice. Y debo confesar que llegué a casa un poco triste cuando pensé en lo pobres que éramos. Tenía muchos libros de himnos, una biblioteca para la escuela, un buen órgano... pero tuve un consuelo: que aunque nuestra pobreza es mucha, tenemos congregaciones más grandes y estamos más unidos, porque él sólo recibe entre cuarenta y sesenta personas el domingo."

Més dificultats

En aquesta carta de 14 de maig de 1878, R. Cifré insisteix en la impossibilitat de seguir treballant i demana a la Junta de la Missió Baptista que incrementin el salari per poder seguir atenent la Missió, i explica les possibilitats que ell té per sobre de la majoria dels altres pastors.

Es imposible seguir trabajando de esta manera. Treinta y tres dólares al mes es muy poco: usted lo sabe. Eso debe cubrir el gasto del maestro y los locales en Hospitalet.

Esto no parece justo... Realmente, a veces me siento atado de manos.

Veo mucho que hacer y tengo muy pocos medios para hacerlo. Nos estamos sacrificando mucho por el Trabajo. ¿No puede la Junta poner de su parte más dinero para nuestro trabajo, al que Dios parece estar bendiciendo? ¿Recordarán que soy español, que hablo el idioma, que lo único que han gastado en mí es nuestro pasaje a España, y mi salario y mi pequeña asignación? Me siento llamado a hacer más. ¿Están los hermanos dispuestos a darme un poco más para continuar mi trabajo actual con menos estrechez? y ¿están dispuestos a que amplíe aún más mi trabajo? No hay otro pastor español en Barcelona; y estoy seguro de que podría llegar a muchas personas a las que los extranjeros no tienen acceso.

Asumiría este trabajo con alegría, si los hermanos en casa respondieran. El teléfono es un gran invento; pero, si alguien pudiera inventar un instrumento para que los hermanos en el país patrocinador vieran claramente nuestras áreas de misión, tendríamos grandes alegrías. Ruegue por nosotros y pregúntele al Señor qué desea que se haga en esta parte de su viña".³³

Aquest any 1878 neix Alice, la segona filla

El 21 d'octubre, el Dr. Murdock, secretari de la Unió Missionera, participa a la "General Missionary Conference" celebrada a Londres, aprofitant l'ocasió per visitar les missions europees a Suè-

33. *Baptist missionary magazine* v. 58 1878.

cia, Alemanya, França i Espanya. El viatge es fa gràcies a les aportacions dels germans, particularment interessats que la Unió Missionera estigui representada a aquesta Conferència Mundial.

Cifré és refereix a aquesta visita en la carta de febrer de 1879. Sembla ser que serà també un dels contribuents, ja que als comptes de l'ABMU d'octubre de 1878, consta un donatiu de 944 reales (\$47,20), col·lecta efectuada per Ricardo Cifré.³⁴

34. *Baptist missionary magazine* v. 58 1878. P. 446.

7. 1879. SATISFACCIONS DEL TREBALL

L'1 de febrer de 1879, Richard P. Cifré, juntament amb uns veïns (Jaume Mitjavila, Antoni Prats i Pere Mestres) denuncia la demora en els tràmits del cementiri civil, tot recordant que estan disposats a contribuir a la despesa.³⁵

El cementiri de l'Hospitalet és de 1852. La insalubritat i les successives epidèmies donaren lloc a les reials Cèdulas de Carles III de 1786 i 1787, que ordenaven la supressió dels cementiris parroquials. De fet es tractava de la prohibició dels enterraments dins les poblacions i representa la primera secularització dels cementeris, obrint un conflicte entre Església i Estat. No serà fins a 1855 que es legisli per treure el control eclesiàstic dels cementiris. Si més no, fins a la constitució de 1869 no s'establí per primer cop la llibertat religiosa; la constitució conservadora de 1876 proclamava la religió catòlica com a religió oficial, oferint tolerància als altres cultes, la qual cosa no significa plena llibertat.

De fet, el primer enterrament no catòlic al nou cementiri de l'Hospitalet fou el de Jaume Mitjavila al juny de l'any 1881 i fins la dècada dels setanta del segle passat, els enterraments protestants tenien una entrada al cementiri i a l'espai dels protestants separats de la resta del cementiri.

Conviccions

A la carta del 28 de febrer de 1879 podem veure uns trets importants de les conviccions evangèliques: la novetat que representa en la vida de les persones la conversió: "es hombre nuevo" i la radicalitat de la "sola *fide*" sense altres mediacions:

Desde mi última carta a usted, el Señor nos ha bendecido en Cornellà con la conversión de dos hombres, cuyas familias también están buscando fervientemente al Salvador. Hay alrededor de diez adultos que parecen ir muy en serio.

35. Carta a l'Ajuntament 1 febrer 1879, Arxiu Municipal de l'Hospitalet.

El otro día recibí la visita de dos hombres de edad que vinieron expresamente a Hospitalet para conversar conmigo sobre la salvación de sus almas. Uno de ellos dijo que desde que leyó la Biblia es hombre nuevo: está más tranquilo de conciencia; porque según él mismo cuenta, ha sido un hombre muy pecador, lleno de vicios y... que ha conectado con sociedades secretas. Desde que presta atención al evangelio, se alegra de saber que, aunque era un pobre hombre muy malo, merece ser perdonado sin misas, mediante el arrepentimiento y la fe en Cristo.

També podem veure l'alegria per arribar més enllà dels nens de l'escola, a les famílies, a altres adults...

El Señor está trabajando entre las personas mayores: entre los interesados hay una familia completa, compuesta de esposo, esposa y dos hijas, la madre del esposo y la tía de la esposa, ambas mayores de 60 años, que parecen estar dispuestas a renunciar a su antigua religión por el evangelio.

Las congregaciones son buenas, un promedio de setenta personas cada domingo. La escuela no está creciendo tan bien, pero esperamos que con el tiempo aumente. Si consideramos estos hechos, es absolutamente necesario que el Consejo me conceda inmediatamente más fondos para Cornellà, para que yo pueda mantener al maestro, Dr. Felipe, a quien recordarás. Es un gran trabajador y un buen predicador.

Oficia un servicio todos los domingos por la mañana; y, como él está tan familiarizado con la Biblia, realmente lo valoro mucho para ayudar a mantener reuniones mientras estoy ocupado en Hospitalet. Me ha avisado de su intención de irse, ya que no tiene suficiente para vivir con la cantidad insignificante que ahora le doy. Le he pedido que espere hasta que pueda obtener una respuesta a su petición. Usted sabe que seis dólares al mes sólo permiten comprar pan. Él tiene dos nietas, huérfanas, que le ayudan en sus cuidados y a las que debe mantener...³⁶

Noves incorporacions, nous mitjans de divulgació

Com sabem tots els que estem en alguna entitat, uns grans reptes per a la seva continuïtat són l'arrelament (basar-se en la gent

36. HOSPITALET, Feb. 28, 1879. *Baptist missionary magazine*.

del lloc), el fet de donar-se a conèixer, la formació dels que poden ser el relleu...

Aquests són uns trets que preocupen no sols Cifré, sinó el conjunt de la missió baptista.

A la carta del 5 de març de 1880, Cifré mostra l'alegria pel compromís d'un jove que, tot i les dificultats i el temor pel que pot passar si és cridat a files, decideix batejar-se. Se l'emporta amb ell a pobles veïns, a distribuir fulletons. Pel que veurem més endavant, no aconsegueix fer planter que assegurí la continuïtat en marxar ell...

Nuestro trabajo continúa de manera silenciosa, pero creo que puede haber algunos aspectos de interés de los que aún no le haya informado.

El primer domingo de diciembre tuve el privilegio de bautizar a un joven de unos diecinueve años; durante mucho tiempo ha asistido a nuestra capilla en Hospitalet, y durante varios meses ha deseado el bautismo, pero, temiendo que pudiera ser llamado al ejército, dudó, ya que tal vez estaría obligado a ayudar en algunos servicios religiosos, contrariamente a sus deseos, lo cual podría ser ofensivo para sus hermanos. Finalmente decidió que, qué demonios, seguiría su deseo de ser bautizado y dejar lo demás en manos del Señor; y, en caso de que se lo llame a unirse a servicios religiosos contrarios a su conciencia, tratará de hacerlo sólo como un "deber militar".

Hace unas semanas hubo una fiesta en la que no estaba obligado a trabajar, y él fue conmigo a un pueblo vecino donde distribuimos muchos folletos. Era la primera vez que participaba en un trabajo de este tipo, y lo disfrutaba mucho: está muy concentrado en su trabajo todos los días y con gusto va conmigo a menudo.

Mostra també la fragilitat del seu finançament, i la dependència tan gran de la societat missionera, amb les contínues demandes, ara de fulletons divulgatius:

La distribución de folletos es una de las formas de sembrar la semilla del evangelio, de la cual no siempre podemos predecir los resultados, pero sabemos que a menudo son buenos.

L'American Tract Society tiene algunos folletos españoles bonitos, diferentes de los que tenemos aquí; y si algún amigo, al leer esto, algún día pudiera enviar por correo un paquete pequeño o incluso un paquete de tamaño mediano, lo recibiríamos con agradecimiento. Si se envían junto con fervientes oraciones, los resultados pueden ser excelentes, aunque nunca sabremos hasta qué punto.³⁷

Reconeixement de l'Administració

A l'examen d'aquell any amb presència de la Junta d'Instrucció Pública on es torna repetir el reconeixement de l'escola del carrer Xipreret.

El examen anual de nuestra escuela tuvo lugar el 26 de diciembre, y dio apoyo a la buena fama tanto del maestro como de los niños. Tuvimos una sorpresa muy agradable en esa ocasión por la presencia del Alcalde y varios miembros del Ayuntamiento o junta de oficiales de la ciudad. El Alcalde, por invitación mía, tomó el papel del "orden de los ejercicios" y llamó a las diferentes clases en su orden; y, cuando estuvo satisfecho con cada clase, mostró signos de aprobación, y suspendimos el examen para seguir con el de alguna otra clase. Cuando mostró el mismo signo de aprobación para el examen de la Biblia, me excusé, y le dije que quería que los chicos respondieran a todas las preguntas que habíamos planeado hacer, si no le importaba; y él aceptó muy gratamente. El examen de los muchachos sobre nuestra religión y la Biblia es, por supuesto, para nosotros la parte más interesante del examen, ya que de esta manera tenemos una buena oportunidad de mostrar a todos los presentes lo que creemos, y enseñarles algo de la palabra de Dios. Después del examen, uno de los concejales pronunció un corto discurso de felicitación en nombre del Ayuntamiento.³⁸

El treball a Cornellà

En Cornellà, después de inaugurar nuestra nueva capilla, las congregaciones parecían ser mucho más pequeñas, pero ahora

37. Carta de 5 de març de 1880 a *Baptist missionary magazine*.

38. id

están aumentando un poco, y los que estaban más interesados anteriormente continúan igual; y confío en que gradualmente se eliminarán los obstáculos, que permitirán a algunos de ellos abandonar pronto todo por Cristo. Tenía la esperanza de bautizar a algunos allí antes, pero me parece que todavía se aferran a algunas ideas que deben eliminarse antes de que puedan unirse a nosotros.

Nuestras reuniones semanales se llevan a cabo de casa en casa, y son sumamente interesantes. En estas reuniones, a menudo tenemos la asistencia de todo el vecindario, por lo que tenemos la oportunidad de predicar a algunos que no tienen el hábito de venir a nuestra capilla los domingos. El domingo aquí es una gran fiesta, y la gente desea ese día divertirse tanto como sea posible. Parece que Satanás casi tiene pleno reinado ese día, y es muy difícil para las personas de temperamento alegre como estos renunciar a la danza o al teatro para asistir al servicio religioso en una iglesia protestante. Están acostumbrados desde la infancia a asistir a misa media hora por la mañana solamente, como máximo, y así tienen el resto del día para la distracción mundana. Pero la gracia de Dios es suficiente aquí, como en todas partes, para cambiar estos corazones y deseos; y nos regocijamos de que podamos ver resultados de su poder en muchos españoles convertidos hoy. Nunca hubo un campo donde el misionero deba depender más completamente del Espíritu Santo que aquí. Todos nuestros esfuerzos son en vano sin él: con su presencia, el esfuerzo más débil es bendecido. Amigos cristianos, ustedes que tienen fe, oren más fervientemente por nosotros, que Dios bendiga los esfuerzos que estamos presentando, y que demuestre su poder aquí en la conversión de muchas almas.³⁹

Finalment, per les dificultats econòmiques i la lentitud per incrementar feligresos es veuran abocats a tancar l'escola, traslladant els alumnes a la societat cooperativa El Porvenir, amb la qual tenien força afinitat.

Nova escola a Figueres, sense deixar del tot l'Hospitalet

El mes de maig de 1880, aprofitant les ofertes en viatges durant les Fires de Sant Isidre, viatja a Madrid amb el seu amic, Francisco de Paula Previ, i amb Erik Lund, missioners a l'Empordà.

³⁹. Carta de 5 de març de 1880 a *Baptist missionary magazine*.

Són cinc dies intensos de visites a diferents esglésies, que s'es-troncaran per la malaltia de Previ, amb febres tifoides.

Retornen a l'Hospitalet, on després d'un curs accelerat de la ma-laltia, Previ acaba morint el 4 de juny. Són uns dies esgotadors per a tots, a resultes dels quals, el 14 de juny, l'esposa de Richard Cifré, Sarah, perd el nen que esperaven.

A la vegada, Lund ha de marxar un temps a Suècia, quedant-se l'Empordà desmantellat. Per aquest motiu, Cifré es trasllada pro- visionalment a Figueras, mentre algú altre se'n pugui fer càrrec, deixant la responsabilitat de l'Hospitalet en mans del mestre.

El que pensava que seria provisional, acabarà sent definitiu. Així escriu l'1 de març de 1881:

Durante los últimos meses he pasado la mayor parte de mi tiempo en Figueras, yendo a Hospitalet de vez en cuando para cuidar el trabajo y para celebrar servicios ocasionales allí; los servicios regulares han sido conducidos por los maestros de Hospitalet y Cornellà. El interés en Hospitalet ha continuado tan bien como podría esperarse. El examen de la escuela se realizó en enero, con el éxito habitual, y nuevamente fue honrado por la presencia del alcalde y otros oficiales de la ciudad.

El trabajo de Cornellà no ha sido tan exitoso como esperába- mos, y últimamente el maestro ha dedicado su tiempo más a predicar, distribuir folletos y otros trabajos evangélicos. Espera- mos que la semilla sembrada pueda dar fruto.

Hace casi un año, el trabajo en Figueras se ofreció a la Unión Mi- sionera; pero luego la muerte del señor Previ cambió el estado de las cosas aquí. El compañero de trabajo del Sr. Previ, el Sr. Lund, que había pensado en ir a un área asiática tras la muerte del Sr. Previ, parecía desear continuar el trabajo ya comenzado aquí por él y el hermano fallecido. Poco después de la muerte del Sr. Previ, el Sr. Lund pensó que era necesario ir a su país natal, Suecia, para pasar unos meses allí; y, como le preocupaba dejar el trabajo en manos de un Bautista, me invitó a que me ocu- para de ese trabajo durante su ausencia: así que vine a Figue- ras. Un número de imprevistos me han llevado a permanecer en este terreno mucho más tiempo del que suponía que debería. La dama inglesa que con la ayuda de amigos suyos ha apoyado la

54) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

misión en Figueras no parecía dispuesta a entregar la misión a nuestra Junta después de la muerte del Sr. Previ; y el Sr. Lund, por razones especiales, pensó que lo mejor era retirarse algunos meses del empleo que ella le ofrecía.

9. 1881. IMPLICACIÓ A FIGUERES I RELLEU DE FET A L'HOSPITALET

El diumenge 6 de febrer de 1881 s'inaugura l'escola i capella de Figueres, al carrer de la Muralla 1, antic local de la societat coral La Fraternidad, donant-ne fe el diari lliberal *El Ampurdanés*.⁴⁰

Com segueix dient a la carta de l'1 de març,

El Señor nos ha ayudado a encontrar una capilla muy bonita, muy céntrica. Con excepción de una o dos capillas en Madrid, es la capilla más bonita de España. Se ha utilizado como salón de conciertos y baile, pero ahora parece como si hubiera sido construido para capilla. Tenemos salones para escuelas diurnas y nocturnas relacionadas con este local, y ya tenemos veintiséis niños en la escuela diurna, veinticuatro hombres y veintiuna mujeres y niñas en las escuelas nocturnas. Las congregaciones son buenas. Creo que tenemos una mejor ubicación para atraer a las personas que en la otra capilla. La escuela dominical está aumentando de interés. Ahora hemos adoptado las lecciones internacionales.

Esperamos que el Sr. Lund regrese en abril, y esperamos que Dios bendiga nuestros esfuerzos en este interesante campo...

L'agost de 1881 ha de marxar a Estats Units per motius de salut. Uns mesos, ja que al 1882 el veiem de nou a Figueres.

Per juliol de 1882, en el 68è Informe anual American Baptist Missionary Union, es relata el treball de Cifré, després de l'estada a Boston per motius de salut i el retorn a Figueres:⁴¹

El Rev. Sr. Cifré ha estado en este país algunos meses y da una cuenta muy alentadora del trabajo en este lugar. Dice: "El trabajo ha sido muy alentador durante todo el año, y hemos tenido buenas congregaciones: las escuelas han sido alentadoras, y el colaborador ha ayudado a hacer el trabajo misionero. Se han celebrado reuniones muy interesantes entre las mujeres. El

40. *El Ampurdanés: periódico científico, literario, de intereses morales y materiales*. 6/2/1881. p. 3.

41. Sixty-Eighth Annual Report. *Baptist missionary magazine*, 1882.

56) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

último bautismo tuvo lugar en el nuevo baptisterio en nuestra capilla. Hemos intentado bautizar en el río, como en ocasiones anteriores, pero las autoridades nos ordenaron detenernos: así que los miembros de nuestra iglesia en Figueras recaudaron dinero para el baptisterio. En Hospitalet el maestro se ha hecho cargo de los servicios, pero pronto espero encontrar un hombre para dedicar todo su tiempo al trabajo misionero en Hospitalet y Cornellà, y continuaré visitando esos lugares de vez en cuando. Que el Señor agregue su bendición a nuestros esfuerzos."

10. 1882. UNA MIRADA A LA VIDA DE LES ESCOLES I ESGLÉSIES

Samuel Francis Smith, que va fer un llarg recorregut per les missions arreu del món, ens retrata la vida a les dues esglésies, Figueres i l'Hospitalet entre els anys 1881/1882. Les cartes que anava enviant es publicaren al *Watchman*, de Boston. Com que molts missioners havien expressat que presentava una imatge molt viva de la vida a les missions, li van demanar que ho recopilés en un llibre. Dedica dos capítols a Espanya: un, a l'obra missionera, i l'altre, com a llibre de viatges.

Transcriu el capítol XXII, de Figueres a l'Hospitalet, pel repàs general que fa dels diferents escenaris que hem vist:

La nostra primera visió del treball missioner a Espanya va ser a **Figueres**, un nucli antic de sis mil habitants, prop de la cantonada nord-est d'Espanya. La ciutat semblava profundament somnolent i poc sorprenent, com un antic poble anglès lluny de les rutes de viatge. La majoria dels antics edificis de pedra grisa semblen haver-hi dormit des de la Reforma.

El Sr. Cifré, un representant de la Unió Missionera, ha plantat aquí l'estendard de l'evangeli. Té dues escoles, una per a nens i una altra per a noies, que enumera, en total, quaranta o cinquanta fills, amb una assistència masculina i femenina. El senyor Cifré manté la vigilància constant de l'obra i, de vegades, entra a l'escola i fa l'ensenyament ell mateix.

A la capella, predica a una audiència de cinquanta o seixanta a cent. Vaig estar a Figueres la primera setmana de l'any nou, i es van celebrar reunions cada vespre. Les congregacions eren d'uns vuitanta, però les nits del dissabte són molt més grans. Les persones eren irregulars pel que fa al moment de la seva vinguda, però estaven totes en la temporada per a la cloenda. Aparentment eren de les classes treballadores, molt pobres i molt poc nets. Estaven interessats en els sermons, i es van retirar després de la reunió per donar-li la mà, parlar i rebre una paraula de felicitació.

El nombre de deixebles professats és petit, només uns setze membres residents; però la congregació era molt tranquil·la i atenta. Diversos nens estaven presents. El nombre d'homes i dones era gairebé igual.

El senyor Cifré semblava conèixer la història i les circumstàncies de cadascun i com la ment de cadascun era atreta cap a la religió.

La capella, anteriorment un saló de ball, estava ben il·luminada amb gas, i alhora era brillant i agradable. De dia sembla humida i trista. Diversos passatges de les Escriptures en castellà estan pintats com a lemes a les parets, darrere del púlpit: "La sangre de su Hijo Jesús nos purifica de todo pecado". A una banda, "He ahí el Cordero de Dios, que quita el pecado del mundo ", a l'altra, "Hay un solo Dios, y un solo mediador entre Dios y los hombres, Cristo Jesús, hombre también". Hi ha també altres lemes, adaptats per corregir l'error dels Romans (catòlics) i per ensenyar la veritat; de manera que, si la gent no està interessada en els sermons, els mateixos murs poden predicar-los i, a través d'aquests predicadors silenciosos, es poden salvar.

Hi ha un baptisteri sota el púlpit; però se'm va presentar un germà que, abans de l'"aixecament", havia estat batejat a l'aire lliure, en presència de set o vuit-cents espectadors, que no tenien vergonya de "revestir-se de Crist" a la vista dels seus burletes i sorpresos compatriotes.

Els deixebles sofreixen més o menys persecució, però el govern permet celebrar reunions a la capella sense cap oposició. A les cases particulars, però, és il·legal que més de vint persones estiguin en algun servei religiós. La primera nit que vaig estar present, vaig dir unes poques paraules, que van rebre amablement i ens vam donar la mà amb totes les persones a la capella.

...

Els infants de les escoles del Sr. Cifré van recitar diverses peces i narratives de les Escriptures i van cantar alguns himnes en espanyol amb gran esperit; entre ells, una versió de l'himne "The morning light is breaking": "Levantase la aurora", que, a causa de la melodia, es diu que és un favorit allà on es rep l'evangeli, tant a Espanya com a Portugal. Les persones es decanten per unir-se al cant en els serveis religiosos, i generalment canten amb voluntat.

Figueres és massa petit per necessitar molts treballadors, mentre que Espanya és una terra de tanta necessitat, i per això el senyor Lund ha pensat arrencar la seva obra en un altre lloc. Però, com que el Sr. Cifré espera tornar per una temporada als Estats Units, els plans del Sr. Lund poden ser modificats.

A l'**Hospitalet**, a pocs quilòmetres de Barcelona, he gaudit un dissabte de l'hospitalitat del Sr. Rodríguez, un altre missioner de la Unió.

Té un èxit especial com a professor d'una gran escola, però també gestiona l'escola dominical i dirigeix el culte dominical. La capella, l'escola i la residència del missioner es troben al mateix edifici (això és el que ens permet situar l'escola al domicili que consta en el cens), però amb més llum i airejat que el lloc ocupat pel senyor Cifré.

L'escola i la capella són iguals (que Figueres); i els mots de la Bíblia a les parets, que prediquen Crist a la congregació el dia del Senyor, prediquen igualment als nens tots els dies de la setmana.

El dissabte en qüestió, el senyor Lund va predicar a una assemblea interessada. Després d'alguns comentaris del visitant d'Amèrica, tota la congregació va expressar el seu agraïment als baptistes als Estats Units per l'ajuda que els va enviar i va suplicar la seva continuació i ampliació.

Les autoritats i les persones d'Hospitalet generalment afavoreixen els protestants, i agraeixen la seva feina. En els darrers exàmens a l'escola del senyor Rodríguez, va presidir l'alcalde de la vila, i en el seu discurs final va elogiar moltíssim els treballs del professor i la influència dels protestants, i va exhortar els pares, que van omplir l'habitació, per enviar als seus fills on podien gaudir d'aquestes instruccions.

A partir de les lliçons bíbliques diàries que reben, els himnes cristians que canten i les paraules de les Escripures a les parets, on descansen contínuament els seus ulls petits, els nens no poden deixar d'aprendre aquelles veritats que, en el moment oportú, a través de l'Esperit, poden donar-los "la saviesa que duu a la salvació".⁴² Un dia, en una d'aquestes escoles, vaig sentir que els nens cantaven, en castellà, "Salvo en los tiernos brazos" ("Safe in the Arms of Jesus"), tan dolçament com podia ser interpretat per un cor infantil a Amèrica.

La congregació a l'Hospitalet era molt semblant a una congregació cristiana rural, a casa —neta, intel·ligent i atenta. Agrupava tant homes com dones, que semblaven que es podien confiar com amics i simpatitzants de l'evangeli entre els seus companys. Si bé són conscients de la seva debilitat, i estimen

42. Cf 2 Tim 3,15.

tenir algú en qui recolzar-se, semblen sentir un interès i determinació que auguren els millors resultats en el futur.

Tot i que era ple hivern (la primera setmana de gener), la senyora Rodríguez, que també és deixeblla cristiana amb un cor amorós, em va mostrar, al seu petit jardí, pèsols verds preparats per florir i pensaments, roses, geranis i altres flors; i em va portar bells rams de roses, un d'ella, i un altre, com a expressió d'interès i afecte, d'una de les germanes agraïdes.⁴³

43. Rambles in mission-fields / by S.F. Smith. Smith, Samuel Francis, 1808-1895. Les diferents etapes no estan datades. Són correlatives, comencen l'any 1880 i aquesta visita és el capítol XXIII. La menció al previst viatge de Cifré als Estats Units situa aquest relat a gener de 1881.

11. 1883. FINAL D'ETAPA

L'any 1883, a la seva correspondència, Cifré ja sols parla de Figueres. Lund, que és a Barcelona, va de tant en tant a l'Hospitalet.

El mestre, José de los Ángeles Rodríguez, a més de la tasca a l'escola ha hagut d'assumir la conducció de l'església, fins l'any 1883. El mes de setembre de 1883, Cifré és rellevat per l'American Baptist Missionary Unión "per motius de salut".

També acaba l'escola de l'Hospitalet tan depenent del suport l'American Baptist Missionary Unión. El mes de juliol, el mestre s'ha donat de baixa al padró, per trasllat a Sabadell, i d'allà a Barcelona, on podrem seguir les seves peripècies, per una altra faceta de la seva vida: Venerable de la lògia maçònica "Concòrdia".

EPÍLEG

Recurrent a les dades de l'anuari de Newton i la seva fitxa missionera, on es diu que va morir el 28 de març de 1894 (als 44 anys) a Los Ángeles, Nuevo México, i gràcies als diaris de l'època d'aquella població, podem ampliar la seva història.

35.5778 -105.2272

Tomba de Ricardo P. Cifré

Saint Joseph Cemetery

Las Vegas, San Miguel County, New Mexico, USA⁴⁴

L'obituari a la premsa local, a Las Vegas, San Miguel County, ens dona pistes per refer la història on la vam perdre, l'estiu de 1883:

El maestro de escuela del distrito n. 1 Don Ricardo P Cifré expiró su último aliento en esta ciudad el miércoles (28 de març de 1894) a la una y media de la mañana.

El finado era nativo de España, y hacía nomás unos cuatro años que acompañado de su familia habían emigrado a nuestro territorio. Recién llegado a este condado fijó su residencia en

44. <https://www.findagrave.com/memorial/23318398>

Rowe en donde estuvo empleado como maestro de escuela hasta el mes de agosto del año pasado, cuando cambió su residencia a este lugar, para encargarse de la escuela pública del distrito escolar n. 1, puesto que desempeñó muy concienzudamente y a entera satisfacción de los padres de familia de este distrito, hasta una semana antes de morir.

La enfermedad que padecía era lo que los médicos llaman Brights. Hacía ya algunos años que sufría esa enfermedad, pero nunca al grado que le impidiera seguir sus negocios, hasta cosa de dos meses pasados, que la enfermedad alcanzó su último estado, y los miembros de su cuerpo se le hincharon tantísimo que le fue imposible salir más fuera de su casa. Por casi todo este tiempo estaba sufriendo indecible agonía, y atendiendo por necesidad en el desempeño de sus deberes, teniendo que llevar a sus discípulos a su propia casa. A la una y media de la mañana el miércoles, se le llegó el momento crítico y el finado se separó de este valle de lágrimas, entregando el alma a su Creador con toda la resignación de un verdadero cristiano, habiendo recibido todos los auxilios que los ministros de nuestra iglesia suministran a sus fieles para ayudarles a buen morir.

El finado deja en este mundo para deplorar su muerte, además de sus numerosos amigos, a su esposa y cuatro niños chiquitos. Sus restos fueron trasladados de su residencia al cementerio católico en donde fueron sepultados, yendo en su acompañamiento los niños de las dos escuelas públicas de Las Vegas, y un número de amigos. Mandamos nuestro más sentido pésame a los deudos y deseamos paz y descanso para el alma del finado."⁴⁵

Si fem referència a aquest obituari, és per destacar que va viure com un mestre entregat, i estimat, fins al final.

Si seguíssim les passes, tant de Ricardo Cifré entre 1883 i la seva mort el 1894, com de José de los Ángeles Rodríguez a Barcelona com a Venerable de la Lògia Concòrdia, i director del seu òrgan *La Concordia-Revista Masónica Universal*, ens podríem estendre molt més, però excediríem l'àmbit d'aquest escrit sobre l'escola i església baptista a l'Hospitalet.

45. "Muerte de Un buen Hombre". *La Voz del Pueblo* - 31 març 1894 - Las Vegas, Nuevo Mexico.

CRONOLOGIA HISTÒRICA

1842	22 setembre	José de los Ángeles Rodríguez, futur mestre de l'escola de Xipreret, neix a Remedios, Cuba. ⁴⁶
1850	7 abril	Ricardo Cifré Pravia neix a Madrid ⁴⁷ (fill d'Eleuterio i Dolores). ⁴⁸
1867		Universitat de Madrid.
1867	novembre	1a arribada a Nova York. ⁴⁹
1869	6 juny	Constitució: llibertat de cultes i ensenyament.
1869		William I. Knapp arriba a Madrid, iniciant la presència missionera baptista a Espanya.
1871	desembre	Viatge Màlaga-Nova York amb el vapor Alice Starret. ⁵⁰
1872	12 gener	Casament Ricardo P. Cifré i Sarah Bailey a Boston. ⁵¹
		Inici estudis a Newton Theological Institution, Boston (1872-1875).
	28 octubre	Neix la primera filla, Helena Knapp Cifré. ⁵²
1875	10 juny	Graduació a Newton.
	13 juny	Ricardo Cifré és ordenat missioner a la seva església, la Shawmunt Avenue Church. ⁵³
	6 setembre	Naturalització a EUA. ⁵⁴

46. Dades del Padró 1880 - Arxiu Municipal l'Hospitalet.

47. Passaport: National Archives and Records Administration (NARA); Washington D.C.; Roll #: 210; Volume #: Roll 210 - 01 Aug 1875-31 Oct 1875.

48. Marriage Records, 1840-1915 [database on-line]. Provo, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2013.

49. National Archives at Boston; Waltham, Massachusetts; ARC Title: Petitions and Records of Naturalization, 8/1845 - 12/1911; NAI Number: 3000057; Record Group Title: Records of District Courts of the United States, 1685-2009; Record Group Number: RG 21.

50. Year: 1871; Arrival: New York, New York; Microfilm Serial: M237, 1820-1897; Microfilm Roll: Roll 351; Line: 1; List Number: 1184.

51. "Massachusetts, Town Clerk, Vital and Town Records, 1626-2001," database with images, FamilySearch:(<https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:Q29P-MZG7:18 October 2017>), Richard P Cifré and Sarah G Bailey, 25 Jan 1872; citing Marriage, Boston, Suffolk, Massachusetts, United States, town clerk offices, Massachusetts; FHL microfilm 817,644.

52. "Massachusetts Births and Christenings, 1639-1915," database, FamilySearch (<https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:FH4C-7Q2:10 February 2018>), Helena Knapp Cifré, 23 Oct 1872; citing Boston, Suffolk, Massachusetts, ; FHL microfilm 721,836.

53. Boston Post (Boston, Massachusetts)·Mon, Jun 14, 1875, p. 3.

54. 1875 Massachusetts State and Federal Naturalization Records, 1798-1950 for Richard P. Cifré.

ETAPA MISSIONERA

1875	11 setembre	Embarcament amb destinació Barcelona (Via Glasgow).
	desembre	Local emparaulat a l'Hospitalet, amb el ferrer del poble.
1876	8 de febrer (o 20)	Comunicació a l'Ajuntament de la propera obertura de l'escola. És un local petit al carrer Nou de l'Església, però farà d'escola, capella i habitatge de la família Cifré.
	21 de febrer	Obre les portes l'escola evangèlica gratuïta, al carrer Nou de l'Església. El mestre és José de los Ángeles Rodríguez.
1877	1 de febrer	Sol·licitud per part dels evangèlics d'un nou cementiri. El primer local es fa petit i en troben un altre, antic graner en una segona planta, que el propietari condiona, fent-hi unes escales directes des del carrer.
	3 de febrer	El primer dissabte del mes s'inaugura la nova capella, al carrer Xipreret, amb presència del cònsol dels EUA.
	4 de maig	El governador autoritza la construcció d'un cementiri civil, sempre que sigui a càrrec dels interessats.
1878	16 febrer	Neix Alice, la segona filla.
	maig	L'escola té 61 alumnes.
1879	febrer	Obre l'escola a Cornellà.
		Richard P. Cifré, juntament amb uns veïns (Jaume Mitjavila, Antoni Prats i Pere Mestres) denuncia la demora en els tràmits del cementiri, tot recordant que estan disposats a contribuir a la despesa.
	27 novembre	Compra de la parcel·la annexa al cementiri, per 125 pessetes.
		Trasllat dels alumnes de l'escola de Cornellà a la societat cooperativa "El Porvenir".
1880	26 desembre	Exàmens a l'escola amb presència de l'alcalde. Arran de la mort d'un missioner a l'Empordà (Previ), i la marxa d'un altre per un temps a Suècia (Lund), Cifré es trasllada a Figueres, deixant la responsabilitat de l'Hospitalet en mans del mestre.
1881	gener	Examen anual.
	juny	Primer enterrament al cementiri civil: Jaume Mitjavila.

66) DIVERSITAT RELIGIOSA A L'HOSPITALET

	agost	Anada a Amèrica, per recuperar la salut (arriba a Boston el 23 d'agost).
1882		Torna a estar en actiu a Figueres.
1883		Consta com a resident a Figueres, i a les seves cartes sols parlà d'allà.
		Lund, que està a Barcelona, s'encarrega també de l'Hospitalet.
	setembre	Rellevat per l'American Baptist Missionary Unión, per motius de salut.
1894	28 març	Mor de la malaltia de Bright (nefritis degenerativa), a Las Vegas, San Miguel, New México.

BIBLIOGRAFIA

General catalogue of the Newton Theological Institution, 1826-1943 with biographical sketches of professors and students in Andover Theological Seminary, 1931-1943 pg 115 Andover Newton Theological School; Pierce, Richard D. (Richard Donald), 1915-1973, ed. (a Archive.org)

Fonts documentals i dades genealògiques

Ancestry.com

- New York, Passenger Lists, 1820-1957
- Spain, Select Baptisms, 1502-1940
- U.S. Naturalization Record Indexes, 1791-1992
- U.S. Passport Applications, 1795-1925
- U.S., Find A Grave Index, 1600s-Current
- Massachusetts, Marriage Records, 1840-1915
- Massachusetts, State and Federal Naturalization Records, 1798-1950
- Massachusetts, Town and Vital Records, 1620-1988
- U.S., School Catalogs, 1765-1935

www.familysearch.org

- Registres parroquials baptismes 1538-1935 (inclou confirmacions)

catalog.hathitrust.org

- The Missionary magazine. [Boston: American Baptist Missionary Union.

archive.org

- American Baptist Foreign Mission Society. (18711909). *Baptist missionary magazine*. [Boston: American Baptist Missionary Union.

Manual of the american baptist missionary union for the use of missionaries and missionary candidates" American Baptist Foreign Mission Society

Arxiu Municipal de l'Hospitalet

- Correspondència amb l'escola, obertura, exàmens i vacances
- Acta de la Junta d'Instrucció Pública d'octubre de 1877
- Padró Municipal 1877 i 1880

Bibliografia

CAROD-ROVIRA, Josep Lluís. *Història del protestantisme als països catalans*. València: Tres i quatre, 2016; si més no, no hi ha cap referència a Ricardo Cifré.

D.A. Història dels baptistes a l'Escala – *Un tenaç missatge evangèlic en temps difícils (1883-1967)*. Camí de Ronda núm. 3. L'Escala 2012

DE FEZ VALERO, M. Enriqueta, *El Cementiri de l'Hospitalet 1836-1886*. L'Hospitalet de Llobregat: Ajuntament, 1989.

MARCÉ I SANABRA, Francesc, "L'Escola protestant", *Xipreret*. L'Hospitalet de Llobregat, oct. 1982, p. 2.

PLANELL, Marta, Aproximacions històriques de l'ensenyament públic a l'Hospitalet (1574-1931) a *Quaderns d'Estudi* num. 24. Celh 211

QUERO MORENO, Juan Manuel. *El Protestantismo en la renovación del sistema educativo de España*. Universidad Complutense. Madrid, 2008

RÍOS SÁNCHEZ, Patrocinio, *Contribución a la biografía de Curros Enríquez: su relación formal con el protestantismo en Madrid en 1870*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega, 2001, p. 238-239.

Josep Maria Pujol